

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

XIII. Proteus, sive Materia.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

debellandis Solis operam (qui solus ex *Titanibus Iovis* rebus favebat) egregiam fuisse: Secundum *Gygamem*, qui & ipsi fulmine & Jovis armis disjecti sunt; quibus domitis, Jovem securum regnasse. Fabula videtur Enigma de Origine rerum non multum discrepans ab ea Philosophia, quam postea Democritus amplexus est. Qui apertissimè omnium aeternitatem Materiam asseruit, aeternitatem Mundi negavit; in quo aliquanto propius ad veritatem verbi divini accessit, cujus narratio Materiam informem ante opera Dierum statuit. Sententia Fabulae huiusmodi est. Caelum esse concavum illud, sive ambitum, quod Materiam complectitur. *Saturnum* autem Materiam ipsam, quae omnem generandi vim parenti praescidit. Summam enim Materiam perpetuo eandem esse; neque ipsum Quantum Naturae crescere, aut minui. Agitationes autem, & motus Materiam, primò imperfectas, & malè coherentes rerum compages produxisse, & veluti tentamenta mundorum: Dein aevi processu Fabricam ortam esse, quae formam suam tueri & conservare posset. Itaque priorem aevi distributionem per regnum Saturni significari, qui ob frequentes rerum dissolutiones, & breves durationes, Filiorum suorum Devorator habitus est: Secundam autem per regum *Iovis*, qui continuas istas, & transitorias mutationes in *Tartarum* detrusit; qui locus perturbationem significat. Is locus videtur esse spatium inter ima Caeli & interiora Terrae medium; quo intervallo perturbatio & fragilitas & mortalitas sive corruptio maximè veratur. Atque durante priore illa generatione rerum, quae sub regno Saturni tenuit, *Venerem* natam non fuisse. Donec enim in universitate Materiam, discordia esset concordia potior & valentior, mutatio per totum necessariò facta est, atque in ipsa Fabrica integrali. Tales verò Generationes Rerum extiterunt, antequam *Saturnum* exectus esset. Hunc verò generationis modum cessantem, alter ille modus continuò excepit, qui per *Venerem* fit: adulta & praevallida rerum concordia; ut mutatio tantum per partes procedat, integra & inconfusa Fabrica universali: *Saturnum* tamen detrusum, & deturbatum, non peremptum & extinctum narrent, quia mundum in antiquam confusionem, & interregna relabi posse, opinio Democriti erat: quod *Lucretius* ne suis temporibus eveniret deprecatus est.

Quod procul à nobis, flectat Fortuna gubernans,

Et ratio potius, quam res persuadeat ipsa.

Postquam autem mundus mole, & vi sua consisteret, tamen otium ab initio non fuisse. Nam secutos primùm in Coelestibus Regionibus motus notabiles, qui virtute Solis in Coelestibus praedominante, ita sopiti sunt, ut mundi status conservaretur: Postea supiliter in inferioribus; per inundationes, tempestates, ventos, terrae motus magis universales, quibus etiam oppressis, & dissipatis, magis pacata, ac durabilis rerum conspiratio, & tranquillitas ac

crevit. Verùm de ista Fabula utrumque pronunciaripotest, & Fabulam *Philosophiam* continere, & *Philosophiam* rursus *Fabulam*. Novimus enim (ex Fide) haec omnia nil aliud esse, quam sensus jam pridem cessantia & deficientia Oracula: Cum mundi, & Materiam, & Fabricam ad Creatorem verissimè referatur.

XIII.
PROTEUS, SIVE MATERIA.

Narrant Poetae *Proteum Neptuno* pastorem fuisse; eundemque Senem, & Vatem; Vatem scilicet praestantissimum & veluti Termaximum. Noverat enim non futura solummodo, sed & Praeterita & Praesentia, adeò ut praeter Divinationem, etiam omnis Antiquitatis, & omnium Secretorum Nuncius ac Interpres esset. Morabatur autem sub ingente specu. Ibi ei mos erat sub meridiem gregem suum Phocaram numerare, atque deinde somno se dare. Qui autem opera ejus aliqua in re, uti volebat, is non alio modo apud eum valere poterat, nisi eum manibus comprehensum vinculis constringeret. Ille contra, ut se liberaret, in omnes formas, atque rerum miracula, ignem, lympham, feras se vertere solebat; donec tandem in pristinam formam restitueretur. Sensus Fabulae ad addita Naturae, & Conditiones Materiam pertinere videtur. Sub *Proteo* enim Persona Materiam significatur omnium rerum post Deum antiquissima. Materiam autem sub Caeli Concavo tanquam sub specu habitat. *Neptunus* autem mancipium est, quia omnis Materiam operatio & dispensatio in liqui iis praecipue exercetur. Pecus autem sive Grex *Protei*, non aliud videtur esse, quam Species ordinarum Animalium, Plantarum, Metallorum in quibus Materiam videtur se diffundere, & quasi consumere; adeò ut postquam istas species effinxerit, & absolverit (tanquam penso completo) dormire & quiescere videatur, nec alias amplius Species moliri, tentare aut parare. Atque haec est *Protei* Pecoris numeratio, & subinde Somnus. Hoc autem sub Meridiem, non Auroram, & Vesperum fieri dicitur, id est, cum Tempus jam venerit, quod speciebus ex Materiam debite praeparata, & praedisposita perficiendis, & excludendis maturum sit, & quali legitimum, & inter Rudimenta earum, & Declinationes medium; quod nos satis scimus ex Historia sacra sub tempus ipsum Creationis fuisse; Tum enim per virtutem illam divini verbi (*Producat*) Materiam ad imperium Creatoris, non per Ambages suas, sed subito confluit, & Opus suum in actum affatim perduxit, ac Species constituit. Atque hucusque Fabula narrationem suam de *Proteo* libero, & soluto cum Pecore suo complet. Nam universitas rerum cum Structuris, & Fabricis Specierum ordinariis, est Materiam non restricta, aut devincta, & gregis materiatorum facies. Nihilominus si quis peritus Naturae Minister, vim adhibeat Materiam, & Materiam vexet, atque urgeat, tanquam hoc ipso destinato, & proposito; ut illam in nihilum redigat: illa contra (cum Annihilatio, aut interitus verus, nisi per DEI omnipotentiam fieri

fieri non possit) in tali necessitate posita in miras rerum transformationes & effigies se vertit: adeo ut tandem veluti in orbem se mutet, & periodum impleat, & quasi se restituat, si vis continetur. Eius autem constrictionis, seu alligationis ratio magis facilis erit & expedita, si Materia per Manicas comprehendatur, id est, per Extremitates. Quod autem additur in Fabula *Proteum* Vatem fuisse, & trium temporum gnarum, id cum Materia natura optime consentit. Necessesse est enim, ut qui Materiae passiones, & processus noverit, rerum Summam & earum quae factae sunt, & quae fiunt, & quae insuper futurae sunt, comprehendat, licet ad partes & singularia cognitio non extendatur.

XIV.

MEMNON, SIVE PRÆ-
MATURUS.

Memorant Poëtae *Memnonem* *Aurora* filium fuisse. Ille armorum pulchritudine insignis, & aura populari celebris ad Bellum *Trojanum* venit, & ad summa ausu præcipiti festinans, & anhelans, cum *Achille* Graecorum fortissimo, certamen singulare inivit, atque ejus dextra occubuit. Hunc *Jupiter* miseratus aves lugubre quiddam & miserabile perpetuo quiritantes ad Exequias ejus & funeris decus excitavit; Eiusdem Itatua quoque *Solis* orientis radiis percussa, sonum flebilem edere solita fuisse perhibetur. Fabula ad adolescentum summæ spei Calamitosos exitus pertinere videtur. Illi enim tanquam *Aurora* filii sunt; atque inanium & externorum specie tumidi, majora ferè viribus audent, atque *Heroes* fortissimos laceffunt, & in certamen deposcunt, & impari congressu succumbentes, extinguuntur; Horum autem mortem infinita commiseratio sequi solet: Nil enim inter Fatamortalium tam flebile est, tamque potens ad misericordiam commovendam, quam virtutis flos immaturo exitu præcisus. Neque enim prima ætas ad fatietatem scilicet, aut ad invidiam usque duravit, quæ mæstitiam in obitu lenire, aut misericordiam temperare possit; Quin etiam Lamentationes & Planctus non solum tanquam Aves illæ funebres circa rogos eorum volitant, sed & durat hujusmodi miseratio, & producit: Maximè autem per Occasiones & Novos motus & Initia magnarum rerum, veluti per *Solis* radios Matutinos, Desideria eorum rorantur.

XV.

TYTHONUS, SIVE
SATIETAS.

Legens Fabula narratur de *Tythono*, eum ab *Aurora* adamatum fuisse, quæ perpetuam ejus consuetudinem exoptans, à *Jove* petiit, ut *Tythonus* nunquam mori possit: verum incuria mulieri oblita est petitioni suæ & illud inferere, ut nec senectute gravaretur. Itaque moriendi conditio ei erepta est, senium autem secutum est mirum & miserandum, quale consentaneum est evenire ei, cui mors negatur, & perpetuo ingravescit. Adeo ut *Jupiter* hujusmodi sortem miseratus, tandem eum in *Cicadam* converterit.

Hæc Fabula ingeniosa adambratio & descriptio voluptatis esse videtur; quæ à principio velut sub tempus *Aurora*, adeo grata est, ut homines vota faciant, ut gaudia hujusmodi sibi perpetua, & Propria sint, obliti fatietatem & tædium eorum instar Senii, ipsis non cogitantibus, obventura. Adeo ut ad extremum cum actiones voluptariæ homines deserant, cupido verò & affectus non moriantur, fieri soleat, ut homines sermonibus tantum, & commemorationibus earum rerum, quæ eis integra ætate voluptati fuerunt, se oblectent. Quod in *Libidinosis*, & viris *Militariibus* fieri videmus, cum illi impudicos sermones, hæc facinora sua retractent, *Cicadarum* more, quarum vigor tantum in voce est.

XVI.

PROCUS JUNONIS, SIVE
DE DECUS.

Narrant Poëtae *Jovem*, ut amoribus suis potiretur, multas & varias formas sumpsisse; *Tauri*, *Aquilæ*, *Cygni*, *Imbris aurei*; Cum autem *Junonem* sollicitaret, vertisse se in formam maximè ignobilem, atque contemptui & ludibrio expositam. Ea fuit miseri *Cuculi*, imbre & tempestate madefacti, & attoniti, tremebundi & semimortui: Prudens Fabula est, & ex intinis moribus desumpta. Sensus verò talis, Ne homines nimium sibi placeant, existimantes virtutis suæ specimen, eos apud omnes in pretio, & gratia ponere posse. Id enim succedere pro natura, & moribus eorum, quos ambiunt, & colunt, qui si homines sunt, nullis ipsi dotibus, & ornamentis insigniti; sed tantum ingenio sunt superbo & maligno (id quod sub figura *Junonia* representatur) tum verò norint sibi exuendam prorsus esse omnem personam, quæ vel minimum præ se ferat decoris, & dignitatis; atque despere se planè, si alia via insistant; neque satis esse si obsequii deformitatem præstant, nisi omnino se in personam abjectam & degenerem mutant.

XVII.

CUPIDO, SIVE A-
TOMUS.

Quæ de *Cupidine* sive Amore dicta sunt à Poëtis; in eandem personam propriè convenire non possunt: Ita tamen discrepant, ut confusio personarum rejiciatur, similitudo recipiatur. Narrant itaque Amorem omnium Deorum fuisse antiquissimum, atque adeo omnium rerum, Excepto *Chao*, quod ei coævum perhibetur; *Chaos* autem à priscis viris nunquam divino honore, aut nomine Dei insignitur. Atque Amor ille prorsus sine parente introducitur; nisi quod à nonnullis *Ovum* noctis fuisse traditur. Ipse autem ex *Chao*, & Deos, & Res universas progenit: Eius autem attributa ponuntur Numero quatuor, ut sit infans perpetuus, Cæcus, Nudus, Sagittarius; fuit & Amor quidam alter, Deorum nati *Minimus*; *Veneris* filius; in quem etiam Antiquioris Attributa transferuntur; & quodam modo competunt. Fabula ad Cünabula Naturæ pertinet, & penetrat. Amor iste videtur esse Appetitus, sive Stimulus Materiae primæ; sive (ut explicatiùs loquar) *Motus naturalis Atomus*. Hæc

Hhh 3